

# Kennistafel VET 27 oktober 2023

Verslag

## Inleiding

Nils Rosmuller opent de derde kennistafel VET. Na een *nationale* focus (Basisnet) en een *regionale* focus (RES 2.0), is de derde kennistafel ingericht rondom *lokale* projecten die bijdragen aan de energietransitie. Ruim 35 geïnteresseerden zijn in dit overleg aanwezig.

## Frank van Alphen (Stedin)

Frank van Alphen is netstrateeg bij Stedin. Hij heeft veel ervaring met duurzame gassen en is ook verbonden aan Netbeheer Nederland. Hij geeft tijdens de presentatie een introductie over waterstof inclusief achtergrond, en gaat dan verder in op een pilotproject (Uithoorn) waar waterstof in de gebouwde omgeving is geïnstalleerd.

Frank schetst het Nederlandse energienet. Hij illustreert het verschil in het Nederlands energieverbruik tussen elektriciteit en gas, wat met name in de winter erg zichtbaar is. Er wordt, in GW, veel meer gas verbruikt dan dat er elektriciteit wordt verbruikt. Dit seizoen patroon geldt voor zowel de nationale energieverdeling als die in woningen. De grote energievraag in de winter (o.a. voor woningverwarming) heeft Stedin (samen met andere netbeheerders) er toe aangezet om onderzoek te doen naar de geschiktheid van het aardgas net voor andere soorten gassen. Uit verschillende onderzoeken (KIWA, DNV) is gebleken dat het Nederlandse aardgasnet geschikt is voor biogas en waterstof, met minimale aanpassingen. De volgende websites geven hier meer informatie over:

- <https://www.netbeheernederland.nl/dossiers/waterstof-56>
- <https://hydella.nl/>

Frank vertelt over een aantal waterstofinitiatieven in Nederland. Een groot deel hiervan bevinden zich in de gebouwde omgeving. Frank gaat in op een pilotproject in Uithoorn, waar Stedin de energievoorziening in een bestaande woonwijk heeft omgebouwd van aardgas naar waterstof. Aan de hand van een reeks afbeeldingen (te zien in bijgevoegde presentatie) wordt geïllustreerd waar de waterstofleidingen lopen, en hoe er praktisch invulling is gegeven aan het ombouwen van de benodigde gasapparatuur. Frank vertelt verder over het proces wat uiteindelijk heeft geleid tot de realisatie, met o.a. aandacht voor de betrokken partijen, de afwezigheid van vigerende normen en regelgeving, en het belang van de brandweer in het vertrouwen scheppen bij burgers in de veiligheid van een waterstofstraat.

Jacques van Dam vraagt over het tijdspad van een dergelijk project en de bijbehorende kosten. Frank antwoordt dat beide sterk afhankelijk zijn van de pilot, en dat de uiteindelijk benodigde tijd als ook kosten af zullen hangen van het succes van deze en andere pilots. Maarten Worp vraagt wie er eindverantwoordelijk is voor de veiligheid in een pilotproject als deze. Frank antwoordt dat Stedin voor dit project meer verantwoordelijkheden op zich heeft genomen dan dat normaalgesproken het geval is. Zo heeft Stedin ook taken binnenshuis uitgevoerd die in een aardgaswoning toebehoren aan een installateur. Met andere woorden, Stedin was in dit project eindverantwoordelijk, maar zal bij een eventueel vervolg niet de volledige verantwoordelijkheid nemen. Marcel Bikker uit zijn zorgen over graafschade bij gasleidingen (denk bijv. aan glasvezel aanleg), en de lekkages die daar uit volgen. Met name in combinatie met waterstof door deze leidingen. Frank zegt dat hier dezelfde voorzorgsmaatregelen moeten gelden zoals deze al bij aardgas gelden, en dat er behoefte is aan meer kennis bij de mensen die graven. Nils Rosmuller vraagt ten slotte wat de grootste zorg was voor Stedin bij het pilotproject. Frank antwoordt dat de grootste aandacht is besteed aan de bekendheid van procedures, zodat mensen (omwoners en werknemers) weten wat er van hen wordt verwacht wanneer iets fout gaat.

## Theo Weterings (Gemeente Tilburg)

Burgemeester van Tilburg, Theo Weterings geeft in zijn presentatie zijn kijk op het vervoer van gevaarlijke stoffen door de gemeente Tilburg. Hij schetst aan de hand van enkele slides het huidige beeld en toekomstverwachtingen. In Nederland verwacht men een toename van 45% vervoer (personen en goederen) in 2028. De burgemeester uit zijn zorgen dat risicoplafonds structureel worden overschreden, en dat het ministerie van I&W erop aanstuurt dat de plafonds verdwijnen.

De burgemeester gaat nader in op de casus van zijn stad, Tilburg. Hij laat zien hoe het spoor door de stadskern gaat, en wat voor gevaren hiermee gepaard gaan. De gemeente moet de verwachte groei van het vervoer gevaarlijke stoffen, met bijbehorende gevaren, afwegen tegenover de vergrootte woningbouwopgave.

De burgemeester deelt zijn ervaringen over een grootschalige lobby die hij samen met andere betrokken gemeenten heeft opgezet om aandacht te vragen voor dit vraagstuk. Zo probeert hij o.a. meer transport via de Betuweroute te laten lopen, en is hij pleitbezorger voor het transport van gevaarlijke stoffen via pijpleiding in plaats van het spoor, de weg of binnenvaart.

Nils Rosmuller vraagt, zich af of met het verder verleggen van de verantwoordelijkheid van veiligheid van het Rijk naar de gemeenten de gemeente uiteindelijk het vervoer van gevaarlijke stoffen door hun gemeente simpelweg kunnen weren, wat er toe zou leiden dat een enkele gemeente het transport over een bepaalde route feitelijk onmogelijk zou maken. Volgens de burgemeester zou dit theoretisch inderdaad mogelijk zijn, al kan hij zich niet voorstellen dat dit zo door het Rijk wordt beoogd. De burgemeester is verder bezorgd over een mogelijk toekomstscenario waar het vervoer van gevaarlijke stoffen centraal wordt vastgesteld op een dermate hoge frequentie dat het, vanuit externe veiligheidsperspectief, de gemeenten slechts rest om woningbouw langs het Basisnet niet langer te kunnen faciliteren. Maarten Worp vraagt zich af of de Omgevingswet zal zorgen voor andere afwegingen binnen de gemeente. De burgemeester antwoordt dat afstemming bij gemeenten onderling onverminderd belangrijk zal zijn, en dat deze vraagstukken lokaal niet kunnen worden opgelost. Ruben Vrolijk vraagt ten slotte of de burgemeester verwacht dat de gemeenten zich collectief zullen verzetten tegen het plan van de staatssecretaris om de risicoplafonds op te schorten. De burgemeester verwacht dit inderdaad, en voegt toe dat hij van mening is dat de regelgeving een vertragend effect zal hebben op de noodzaak om ruimte te bieden voor de energietransitie.

## Mike Assink en Vu Tran (Witteveen + Bos)

Mike Assink en Vu Tran delen ervaringen over een aantal lokale waterstofprojecten waarbij zij betrokken zijn geweest. Mike is teamleider industrial compliance en projectleider; Vu is specialist externe veiligheid en HSE-specialist. Ze delen hun ervaringen o.a. op het gebied van stakeholdermanagement, vergunningstrajecten en externe veiligheid. Dit doen ze aan de hand van een drietal projecten: Hessenpoort in Zwolle; GROHW in Deventer; en InnovaHub op Goeree-Overflakkee.

Mike benoemt een lijst met belangrijke stakeholders. Dit zijn o.a. gemeenten, omgevingsdiensten, veiligheidsregio's en brandweer, omwonenden, initiatiefnemers, concurrenten en afnemers. Deze stakeholders moeten mee worden genomen in de planning, en proactief worden geïnformeerd. Mike benadrukt tevens het belang van veiligheidsstudies zoals HAZID, HAZOP, en QRA. Hij vertelt dat de vergunning vaak het kritieke (tijd)pad is, en deelt positieve ervaringen met het combineren van de vergunningsaanvraag en een deel van de engineering.

Mike en Vu verhalen afwisselend over hun ervaringen in de drie lokale projecten. De ervaringen worden ondersteund met beeldmateriaal.

Maarten Worp vraagt of HAZOPs en QRAs altijd voldoende zijn om alle gevaren te identificeren. Dit is lang niet altijd het geval, en Mike benadrukt dan ook het belang om deze studies in een vroeg stadium te ontplooien. Willemjan Muysson deelt zijn ervaring met één van de drie besproken projecten, die op Goeree-Overflakkee. Hier was hij, als onderdeel van de veiligheidsregio, graag eerder betrokken geweest bij de planvorming om zo de hub op een andere, veiligere, plek te plaatsen. Hij vraagt Mike wat er mis is gegaan dat de VR niet tijdig is geïnformeerd. Mike benadrukt de rol van de gemeente in dit proces, en vindt dat zowel de VR als ook zij als adviseurs op een eerder tijdstip al aan hadden moeten sluiten. Jacques van Dam vraagt naar de juridische consequenties van dergelijk pilotprojecten, en of burgers invloed hebben op de besluitvorming. Mike benadrukt het belang van het tijdig

informereren van de omwonenden, en denkt ook dat de komst van de Omgevingswet meer aandacht zal geven voor participatie. Marcel Bikker vraagt naar ervaringen van waterstofgas detectie en geforceerde ventilatie (welke voorkeur). Vu zegt dat ze bij W+B niet direct betrokken zijn geweest bij deze technische keuze, maar herkent het door Marcel geschetste dilemma. Marco v/d Berg weet dat er wordt gewerkt aan nieuwe technologieën om huidige problemen rondom waterstof detectie te verhelpen, maar deze zijn nog niet op de markt. Met behulp van glasvezeltechnologie is het mogelijk om naar een lager detectie niveau te gaan. Tevens gaan we van puntmetingen naar lijndetectie, waardoor kans op detectie van emissies toeneemt. Erik ter Avest merkt verder op dat er via de Safety Deals hier aandacht voor is en subsidie voor deze technische ontwikkeling is toegekend.

## Afrondend

Nils bedankt iedereen voor hun komst, en deelt een oproep om ideeën aan te dragen voor een eventuele voortzetting van de kennistafel VET in 2024. Alle deelnemers, als ook de lezers van deze notulen, worden uitgenodigd ideeën door te geven aan Nils Rosmuller, Marco v/d Berg, of Ben Riemersma.